

**Informācija par Tiesībsarga ziņojuma par bērnu tiesību nodrošināšanu
Ilgūciema cietuma Mātes un bērnu nodaļā izpildei plānotajiem pasākumiem**

Nr.	Tiesībsarga ziņojumā konstatētais/rekomendācija	Tieslietu ministrijas/Ieslodzījuma vietu pārvaldes veiktie un plānotie pasākumi
1. 1.1.	Sadzīves apstākļi Mātes un bērnu nodaļā un apstākļi bērnu pastaigu (rotaļu) laukumā Rekomendācija: Aicinu Ieslodzījuma vietu pārvaldi un Tieslietu ministriju izvērtēt nepieciešamību veikt grozījumus Ministru kabineta Ministru kabineta 2025. gada 26. augusta noteikumu Nr. 523 “Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi”, paredzot atsevišķu regulējumu Mātes un bērnu nodaļas telpām. Grozījumos būtu lietderīgi noteikt īpašas prasības attiecībā uz telpu mikroklimata parametriem, tostarp gaisa temperatūru, ventilāciju un citiem apstākļiem, kas būtiski ietekmē bērnu labsajūtu un veselību. Vienlaikus jānodrošina, lai arī pašreiz spēkā esošais regulējums tiktu pilnībā ievērots, tostarp attiecībā uz minimālo gaisa temperatūru, kas nedrīkst būt zemāka par +18 °C.	Telpās, kurās atrodas mazgadīgi bērni ir jānodrošina viņu vajadzībām atbilstoša temperatūra. Tāpēc Ilgūciema cietuma Mātes un bērnu nodaļā papildus pieslēgtajai apkurei tiek pastāvīgi nodrošināti elektriskie sildītāji, kurus nodaļā izvietotās ieslodzītās mātes brīvi izmanto pēc saviem ieskatiem un nepieciešamības. Vienlaikus pēc Ziņojuma saņemšanas tika veikta papildus kontrole, lai nodrošinātu, ka telpās faktiski tiek sasniegta un uzturēta gaisa temperatūra, kas nav zemāka par +18 °C (pielikumā – Ilgūciema cietuma Bērnu namā gaisa temperatūras mērīšanas rezultātu uzskaites tabula). Attiecībā uz normatīvo aktu pilnveidošanu informējam, ka Ministru kabineta 2025. gada 26. augusta noteikumi Nr. 523 “Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 523) ir izdoti saskaņā ar Latvijas Sodū izpildes kodeksa 11. panta piekto daļu, 47. panta pirmo daļu un 47.¹ panta otro daļu, un tie nosaka brīvības atņemšanas iestādes iekšējo kārtību. Lai Ministru kabineta noteikumos varētu noteikt bērnu, kuri ar notiesātajām mātēm uzturas brīvības atņemšanas iestādē, izvietojumam nepieciešamo telpu aprīkojumu, apgaismojuma, temperatūras un ventilācijas minimālās prasības, likumā ir jābūt noteiktajam deleģējumam Ministru kabinetam izdot attiecīgus noteikumus. Ņemot vērā, ka likumā nav šāda nav pilnvarojuma, šobrīd nav iespējams veikt attiecīgus grozījumus Noteikumos Nr. 523. Šobrīd notiek darbs bija jauna likumprojekta “Kriminālsoda izpildes likums” (25-TA-931) izstrādes un virzīšanas. Likumprojektā ir paredzēts deleģējums Ministru kabinetam izdot noteikumus par bērnu, kuri ar notiesātajām mātēm uzturas brīvības atņemšanas iestādē, izvietojumam nepieciešamo telpu aprīkojumu, bērna uztura, higiēnas piederumu, apģērba un aprūpei nepieciešamā aprīkojuma normas. Līdz ar to tiek plānots ārējos normatīvajos aktos noregulēt jautājumus saistībā ar bērnu uzturēšanās apstākļiem brīvības atņemšanas iestādē.

Nr.	Tiesībsarga ziņojumā konstatētais/rekomendācija	Tieslietu ministrijas/Ieslodzījuma vietu pārvaldes veiktie un plānotie pasākumi
1.2.	Rekomendācija: Aicinu Ieslodzījuma vietu pārvaldi nodrošināt plānoto rotaļu laukuma rekonstrukcijas darbu uzsākšanu iespējami īsā termiņā, lai nodrošinātu bērnu vajadzībām un drošības prasībām atbilstoša rotaļu laukuma izveidi.	Iļģuciema cietuma rotaļu laukuma rekonstrukcijas darbi ir iespējami un tiks veikti piešķirto finanšu līdzekļu ietvaros. Tiek ievērotas Ministru kabineta 2013. gada 17. septembra noteikumu Nr. 890 "<i>Higiēnas prasības bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējiem un izglītības iestādēm, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmu</i>" 16. punktā noteiktās prasības, proti, smiltis bērnu rotaļu laukuma smilšu kastē tiek nomainītas reizi gadā – pavasarī. Nākamajam periodam Iļģuciema cietuma bērnu rotaļu laukumam jau ir iepirkta un piegādāta jaunas smiltis 1000 kg apjomā. Ieslodzījuma vietu pārvaldes īstenotā Eiropas Sociālā fonda Plus projekta “Drošība: atbildīga resocializācija ieslodzītajiem” (turpmāk – ESF+ projekts) ietvaros 2025. gada maijā noslēdzās pētījuma par jauniem atbalsta pasākumiem specifiskām mērķgrupām ieslodzījumā un starpinstitutiju sadarbības veicināšanu izstrāde¹. Pētījuma mērķis bija izstrādāt priekšlikumus jaunu atbalsta pasākumu ieviešanai specifiskām personu grupām ieslodzījumā – tostarp, mātēm ar bērniem līdz četrus gadus vecumam, kā arī stiprināt starpinstitutiju sadarbību šo pasākumu īstenošanā. Šī pētījuma ietvaros tika izvērtēts arī tas, kā brīvības atņemšanas soda izpilde Latvijā ir orientēta uz bērna vajadzībām, kas līdz četrus gadus vecumam atrodas ieslodzījumā ar māti. Līdztekus ieteikumiem pētījumā norādīts, “<i>ka Iļģuciema cietuma teritorijā bērnu rotaļu laukums ir stāvoklī, kas prasa uzlabojumus, un tas apgrūtina māmiņu pastaigas kopā ar bērniem, jo rotaļu laukumā asfalts ir nelīdzens. Tāpat arī nepieciešams labākas kvalitātes segums rotaļu laukumā un atjaunots āra parks, jo bērni rotaļājoties mēdz nokrist, bet labas kvalitātes segums pasargātu bērnus no nopietnu traumu gūšanas, kā arī rotaļu parka uzlabošana samazinātu traumu risku un bērnu attīstības vajadzību apmierināšanu.</i>” Tāpēc ESF+ projekta ietvaros, ņemot vērā pētījuma ieteikumus, ir plānots līdz 2026. gada 31. maijam izsludināt inventāra iepirkumu šīs mērķgrupas atbalstam. Papildus pastaigu laukuma uzlabojumiem paredzēts, piemēram,

¹ Rezultāti pieejami šeit: <https://ppdb.mk.gov.lv/database/petijums-par-jauniem-atbalsta-pasakumiem-specifiskam-merkgrupam-ieslodzijuma-un-starpinstitutiju-sadarbibas-veicinasanu-2/>

Nr.	Tiesībsarga ziņojumā konstatētais/rekomendācija	Tieslietu ministrijas/Ieslodzījuma vietu pārvaldes veiktie un plānotie pasākumi
		atbilstošas telpas aprīkošanai iegādāties Montessori materiālus, kas ir īpaši mācību līdzekļi, kas veicina bērna patstāvīgu mācīšanos un prasmju attīstību. Papildus informējam, ka Ministru kabinets 2025. gada 11. novembra sēdē pieņēma lēmumu par kopējā attiecināmā finansējuma palielināšanu ESF+ projektam daļu. Pēc atbilstošu grozījumu veikšanas ESF+ projektā būs iespēja paplašināt sākotnēji plānoto priekšmetu iepirkuma, kas izriet no minētā pētījuma priekšlikumiem. Tehniskās specifikācijas izstrāde minētajam iepirkumam ir jau uzsākta. Vienlaikus norādām, ka tuvākajos gados tiek plānota jaunas ieslodzīto sieviešu vajadzībām atbilstošas infrastruktūras izbūve, kas paredz arī jaunas telpas un infrastruktūru sieviešu ar bērniem izvietojšanai, t.sk. atbilstošu rotaļu laukumu.
1.3.	Rekomendācija: Aicinu Ieslodzījuma vietu pārvaldi nodrošināt regulāru kvalitatīvu apģērba un apavu iepirkumu bērniem vai rast alternatīvu risinājumu, piemēram, izstrādāt sadarbības mehānismus ar labdarības organizācijām un citām atbalsta institūcijām, lai nodrošinātu bērniem nepieciešamo apģērbu atbilstoši vecumam un izmēram.	Ieslodzījuma vietu pārvalde saskaņā ar Ilģuciema cietuma atbildīgo personu iesniegtajiem pieprasījumiem nodrošina nepieciešamo bērnu apģērbu un apavu iegādi atbilstoši Ieslodzījuma vietu pārvaldes apstiprinātajam iepirkumu plānam un “Iepirkumu organizēšanas kārtībai”. Pēdējo divu gadu laikā Ilģuciema cietumā nav saņemta neviena ieslodzītās mātes sūdzība par viņas bērna nenodrošināšanu ar pienācīgu apģērbu vai apaviem. Ieslodzījuma vietai nav tiesību pasūtīt dārgu zīmolu bērnu apģērbu un apavus, kā to vēlētos ieslodzījumā esošās bērnu mātes, jo tā būtu valsts finanšu līdzekļu izšķērdēšana. Taču tas nenozīmē to, ka bērni netiek nodrošināti ar kvalitatīvu nepieciešamo apģērbu un apaviem atbilstoši vecumam un izmēram. Ziņojumā ierosināto sadarbības mehānismu veidošana ar labdarības organizācijām vai citām ārējām institūcijām nav iespējama, jo Ieslodzījuma vietu pārvalde ir izmeklēšanas iestāde un saskaņā ar likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 14. panta trešo daļu izmeklēšanas iestādes nedrīkst pieņemt ziedojumus.
2.	Izglītības un pilnvērtīgas attīstības iespējas bērniem Rekomendācija: Aicinu Tieslietu ministriju sadarbībā ar Ieslodzījuma vietu pārvaldi izvērtēt iespējas, kā nodrošināt bērniem, kas atrodas kopā ar mātēm ieslodzījuma vietās, piekļuvi pirmsskolas izglītībai vai līdzvērtīgām attīstošām aktivitātēm. Risinājums varētu ietvert bērnu nogādāšanu	Pirmsskolas izglītības vecumā esošo Ilģuciema cietuma Mātes un bērna nodaļā izvietoto bērnu dalība pirmsskolas izglītības programmās ir paredzēta ESF+ projekta d17 apakšdarbības “Atbalsts mātēm ar bērniem” ietvaros. Trīs bērnu dalība pirmsskolas izglītības programmā, nogādājot viņus pirmsskolas izglītības iestādē, tika uzsākta 2024. gadā. Četrus bērnu dalība pirmsskolas

Nr.	Tiesībsarga ziņojumā konstatētais/rekomendācija	Tieslietu ministrijas/Ieslodzījuma vietu pārvaldes veiktie un plānotie pasākumi
	pirmsskolas izglītības iestādē ārpus ieslodzījuma vietas vai, ja tas nav iespējams, pirmsskolas pedagoga piesaisti uz nepilnu slodzi vai brīvprātīgo iesaisti bērnu attīstības veicināšanai.	izglītības programmā, nogādājot viņus pirmsskolas izglītības iestādē, tiks atsākta 2025. gada decembrī. Informējam, ka Ilūciema cietums 2025. gada 26. novembrī nosūtīja vēstuli pirmsskolas izglītības iestādei “Riekstiņš” “Par Ilūciema cietuma Mātes un bērnu nodaļā izmitināto bērnu reģistrāciju pirmsskolas izglītības iestādē “Riekstiņš””. Šobrīd tiek gaidīts apstiprinājums no Rīgas valstspilsētas pašvaldības. Pēc apstiprinājuma saņemšanas Ilūciema cietuma nodarbinātais uz izdotās pilnvaras pamata noslēgs līgumu ar ēdināšanas pakalpojumu sniedzēju un bērni uzsāks apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi ārpus ieslodzījuma vietas. Līdzfinansējums par bērnu ēdināšanu pirmsskolas izglītības iestādē tiks nodrošināts no ESF+ projekta budžeta līdzekļiem, kas būs pieejami līdz 2029. gada 31. martam. Tāpat iepirkuma “Terapijas un rehabilitācijas speciālistu pakalpojumi” (identifikācijas Nr. IeVP 2025/77/ESF) ietvaros paredzēts piesaistīt pakalpojuma sniedzēju nodarbībām ar smilšu terapijas elementiem ar mērķi veicināt bērna emocionālo, psiholoģisko un sociālo attīstību, izmantojot smilšu terapiju kā radošu un sensoru metodi, kas palīdz izpaust emocijas un domas simboliskā veidā, attīsta iztēli, koncentrēšanās spējas un motoriku, vienlaikus stiprinot mātes un bērna savstarpējo saikni, uzticēšanos un drošības izjūtu, kas ir būtiski bērna labklājībai un mātes – bērna attiecību noturībai. ESF+ projekta d13 apakšdarbības “Jaunu resocializācijas programmu izstrāde” ietvaros 2026. gada janvārī noslēgsies Ilūciema cietuma Mātes un bērna nodaļā esošajām ieslodzītajām sievietēm paredzētās resocializācijas programmas izstrāde. Minētās programmas mērķis ir atbalstīt ieslodzītās mātes bērnu aprūpē un emocionālajā saiknē, stiprināt vecāku prasmes, nodrošināt bērna interesēm atbilstošu vidi, kā arī sagatavot ģimeni drošai un sociāli atbildīgai atgriešanās procesā pēc ieslodzījuma. Programmas uzdevumi: 1. Stiprināt mātes – bērna attiecības, veicinot drošu piesaisti, emocionālo tuvību un kvalitatīvu kopā pavadīto laiku. 2. Veicināt dalībnieču izpratni par bērna attīstību, aprūpes pamatprincipiem un cieņpilnu audzināšanu, lai nodrošinātu bērna vajadzībām atbilstošu, drošu un veselīgu vidi.

Nr.	Tiesībsarga ziņojumā konstatētais/rekomendācija	Tieslietu ministrijas/Ieslodzījuma vietu pārvaldes veiktie un plānotie pasākumi
		3. Attīstīt praktiskas vecāku prasmes, kas nepieciešamas bērna ikdienas aprūpei, emocionālajai atbalstīšanai un efektīvai komunikācijai ar bērnu. 4. Sagatavot mātes veiksmīgai reintegrācijai sabiedrībā, stiprinot sociālās prasmes, zināšanas par atbalsta sistēmām un spēju plānot drošu, stabilu vidi pēc atbrīvošanas. 5. Veicināt sadarbību ar ģimeni, aizbildņiem un atbalsta profesionāļiem, lai nodrošinātu nepārtrauktu un bērna interesēm atbilstošu aprūpi ieslodzījuma laikā un pēc tā. 6. Samazināt emocionālo spriedzi un uzlabot psiholoģisko labklājību, izmantojot drošu vidi, atbalstu un vecāku prasmju pilnveidi. 7. Mazināt risku faktorus un atkārtotas noziedzības iespējamību, stiprinot vecāku kompetenci, sociālās prasmes un pozitīvu ģimenes funkcionēšanu. Pēc programmas izstrādes noslēguma Ilgūciema cietuma personāls tiks sagatavots šīs programmas īstenošanai.
3.	Veselības aprūpes pieejamība Rekomendācija: Izprotot objektīvi pastāvošos izaicinājumus, ar kādiem saskaras visas ieslodzījuma vietas, nodrošinot pilnvērtīgu medicīnisko aprūpi ieslodzītajām personām, aicinu Ieslodzījuma vietu pārvaldi apsvērt alternatīvus risinājumus veselības aprūpes nodrošināšanai. Šādi risinājumi var ietvert: 1) līgumu noslēgšanu par attālinātām speciālistu konsultācijām; 2) sadarbības līgumu noslēgšanu ar ārējiem medicīnas pakalpojumu sniedzējiem; 3) specializētu mātes un bērna palātu attīstīšanu Latvijas cietumu slimnīcā, nodrošinot stacionāro ārstēšanu kopā ar māti drošā vidē.	Veselības aprūpe ieslodzītām personām tiek organizēta un nodrošināta atbilstoši ieslodzītā veselības stāvoklim un saskaņā ar normatīvo aktu prasībām ieslodzījuma vietu Medicīnas daļās un Latvijas Cietumu slimnīcā, bet, ja nepieciešams, arī ārstniecības iestādēs, kas atrodas ārpus ieslodzījuma vietām tādā pat kārtībā kā pārējie iedzīvotāji. Arī Ilgūciema cietumā ieslodzītās mātes un viņu bērni saņem veselības aprūpi gan Ilgūciema cietuma Medicīnas daļā, gan ārstniecības iestādēs ārpus ieslodzījuma vietas atbalstoši indikācijām. Tieslietu ministrijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes ieskatā nav lietderīgi noslēgt sadarbības līgumus par pakalpojumiem, kuri jau tiek nodrošināti par valsts līdzekļiem un rindas kārtībā, turklāt nav nekādu juridisku šķēršļu speciālistu attālinātu konsultāciju nodrošināšanai jau šobrīd. Savukārt Latvijas Cietumu slimnīcā nav iespējams nodrošināt stacionāro ārstēšanu un atrašanos bērniem, jo štatā nav neviena pediatra, kā arī apstākļi stacionārā ir paredzēti pieaugušajiem nevis bērniem. Bērnu stacionārai ārstēšanai ir nepieciešams īpašs aprīkojums un nodrošinājums, kā arī sertificēti pieredzējuši speciālisti bērnu veselības aprūpē. Papildus jāņem vērā, ka ieslodzīto sieviešu bērni nav ieslodzīti un uz viņiem attiecas valstī pastāvošie bērnu veselības aprūpes nosacījumi.

Nr.	Tiesībsarga ziņojumā konstatētais/rekomendācija	Tieslietu ministrijas/Ieslodzījuma vietu pārvaldes veiktie un plānotie pasākumi
		Papildus informējam, ka iepirkuma “Terapijas un rehabilitācijas speciālistu pakalpojumi” (identifikācijas Nr. IeVP 2025/77/ESF) ietvaros paredzēts piesaistīt pakalpojuma sniedzēju individuālās fizioterapijas konsultācijām bērniem līdz 4 gadu vecumam ar mērķi nodrošināt bērnu veselīgas attīstības veicināšanu ieslodzījuma apstākļos, izmantojot fizioterapijas un ārstnieciskās masāžas metodes, lai mazinātu muskuļu saspringumu un stresu, uzlabotu kustību koordināciju un veicinātu veselīgu miega režīmu, vienlaikus sniedzot mātēm praktiskas zināšanas un prasmes bērna fiziskās attīstības atbalstam un stiprinot viņu spēju rūpēties par bērnu arī ikdienā pēc atbrīvošanās.